

NORDRE LAND KOMMUNE

MØTEINNKALLING FOR HOVEDUTVALG FOR LEVEKÅR

TID: 26.10.2015 kl. 09.00

STED: KOMMUNESTYRESALEN

Eventuelle forfall meldes på telefon 61 11 60 47.

Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

SAKSLISTE:

Sak nr. Innhold:

36/15

ORIENTERINGER

37/15

BUDSJETTORIENTERING - INNSPILL

NORDRE LAND KOMMUNE, den 20. oktober 2015.

.....
Hans Kristian Engeseth
leder

Lnr.: 15019/15
Arkivsaksnr.: 15/3583
Arkivnøkkel.: 033

Saksbehandler: VIH

Utskrift til:

ORIENTERINGER

1. Kommunen som skoleeier
2. Kommunen som barnehagemyndighet

NORDRE LAND KOMMUNE, den 20. oktober 2015.

Jarle Snekkestad
rådmann

Vigdis Hagenborg

Lnr.: 15011/15
Arkivsaksnr.: 15/3579
Arkivnøkkel.: 150

Saksbehandler: JLM

Utskrift til:

BUDSJETTORIENTERING - INNSPILL

Vedlegg:

Sak 93/15 til Formannskapet 28.10.15: Handlings- og økonomiplan 2016-2019 med budsjett 2016 – tredje gangs behandling
Handlings- og økonomiplan 2016-2019 med budsjett 2016

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde Ungdomsrådet/Eldrerådet/Råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne/Hovedutvalg for levekår/Hovedutvalg for LMT til å fatte slikt vedtak:

Følgende innspill gis til formannskapet:

NORDRE LAND KOMMUNE, den 20. oktober 2015

Jarle Snekkestad
rådmann

John Løvmoen

Lnr.: 14927/15
Arkivsaksnr.: 15/3565
Arkivnøkkel.: 124

Saksbehandler: HHO

Utskrift til:

HANDLINGS- OG ØKONOMIPLAN 2016-2019 MED BUDSJETT 2016 - TREDJE GANGS BEHANDLING

Sammendrag:

Arbeidet med Handlings- og økonomiplan 2016 -2019 med budsjett 2016 startet opp i juni med Handlingsplanseminaret. Etter møtet forelå det et saldert forslag til foreløpig budsjett som skulle legges til grunn for det videre budsjettarbeidet.

Høstens budsjettarbeid startet i formannskapets møte 23.09, der endringer som er blitt kjent for rådmannen etter Handlingsplanseminaret ble presentert. Etter formannskapets behandling forelå det en utfordring på kr 3,096 mill. som rådmannen ble utfordret til å finne en saldering på. I tillegg ble det gitt bestillinger til rådmannen på nye vurderinger av budsjetterte renter og pensjon.

Etter formannskapets behandling i september har det skjedd endringer i forutsetningene i forbindelse med regjeringens forslag til Statsbudsjett. I tillegg er endringer blitt kjent for rådmannen. Totalt sett har disse endringen medført at rådmannen har måtte finne forslag til saldering av ytterligere kr 3,56 mill. Salderingsforslaget og konsekvenser er presentert i denne saken, og rådmannen legger derfor fram et forslag til budsjett for 2016 i balanse.

Vedlegg:

Handlings- og økonomiplan 2016-2019 med budsjett 2016
Vedlegg til Handlings- og økonomiplan: Styringskort

Vedlegg til saken:

1. Foreløpig forslag til betalingssetter
2. Budsjettprosessen 2016 – enhetsvis oversikt

Andre saksdokumenter (ikke vedlagt):

F-sak 28/15 Handlings- og økonomiplan 2016-2019 med budsjett 2016 – første gangs behandling

F-sak 90/15 Handlings- og økonomiplan 2016-2019 med budsjett 2016 – andre gangs behandling

Saksopplysninger:

Innledning:

I formannskapets Handlingsplanseminar i juni var budsjettforslaget som der ble presentert framskrevet basert på forutsetningene i Kommuneproposisjonen, samt at kjente konsekvensjusteringer og nye tiltak var innarbeidet. Budsjettforslaget viste da et behov for inndekning (saldering) på kr 11,9 mill. som rådmannen la frem et forslag til saldering på til Handlingsplanseminaret. Formannskapet la til grunn rådmannens foreslåtte rammer i det videre arbeidet.

Etter Handlingsplanseminaret i juni har det skjedd endringer i forutsetningene som gav en ytterligere utfordring på kr 3,096 mill. Og i formannskapets møte 23.09 ble rådmannen gitt i oppdrag å finne inndekning for disse. I tillegg bestilte formannskapet en ny vurdering av renter, pensjon mm. Denne saken vil derfor dreie seg om følgende to hovedforhold:

1. Statsbudsjettet og de endrede forhold som foreligger etter 23.09, samt de vurderinger som rådmannen har gjort på renter- og pensjonsområdet som følge av bestillinger i formannskapsmøtet 23.09.
2. Rådmannens forslag til saldering og de konsekvenser som dette vil kunne medføre.

1. Statsbudsjettet og endrede forhold

1.1. Litt generelt om statsbudsjettet

Regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på kr 7,3 milliarder, tilsvarende 1,7 %. Av veksten er kr 4,7 milliarder frie inntekter, det tilsvarer 1,4 prosent. Kr 0,5 mrd. er vekst i inntektene til fylkeskommune. Tallene er sammenlignet med inntektsnivået etter revidert nasjonalbudsjett. Av veksten i frie inntekter på kr 4,2 mrd. til kommunene, anslås det at merutgifter som følge av befolkningsutviklingen utgjør kr 1,7 mrd. og merutgifter til pensjon antas å være kr 900 mill. 0,4 mrd. av veksten i frie inntekter er begrunnet med satsing på rusomsorg, 0,2 mrd. til helsestasjoner og skolehelsetjenesten, og 0,4 mrd. til mer fleksibelt barnehageopptak. I tillegg til den anslåtte veksten i frie inntekter får kommunesektoren økt rammetilskudd til en ny time naturfag i grunnskolen. Regjeringen foreslår å øke timetallet i naturfag med én uketime fra høsten 2016 på 5.-7. trinn. Forslaget er en del av Regjeringens realfagsstrategi og skal gi bedre tid til variert opplæring. Kommunene kompenseres gjennom en økning i rammetilskuddet på 77,6 mill. kroner.

Innslagspunktet for refusjon av ressurskrevende tjenester øker med kr 10.000,- utover vanlig lønnsvekst, og for 2016 er innslagspunktet 1,081 mill. Kompensasjonsgraden er uendret på 80 %.

Kommunene vil fra 1. januar 2016 få en plikt til å sørge for øyeblikkelig hjelp døgnopphold for pasienter med somatiske sykdommer. Som følge av dette foreslås det at midler overføres fra Helse- og omsorgsdepartementets budsjett til rammetilskuddet til kommunene. Midlene fordeles etter pleie- og omsorgsnøkkelen.

Innenfor kommuneopplegget foreslås også økte midler til øremerkede tilskudd. Blant annet foreslås investeringstilskudd til 2 500 omsorgsplasser, forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene og 1 200 plasser på dagaktivitetstilbud for hjemmeboende med demens. Regjeringen har etablert ei tiltakspakke for økt sysselsetting med et engangstilskudd på kr 500 mill. til vedlikehold og rehabilitering av skoler og omsorgsbygg.

I Kommuneproposisjonen 2016 ble det varslet at den kommunale skattøren skal fastsettes ut fra en målsetting om at skatteinntektene for kommunene skal utgjøre 40 pst. av de samlede

inntektene. For å kunne nå denne målsetningen foreslås det at den kommunale skattøren for 2016 settes opp med 0,45 prosentpoeng til 11,8 pst.

Regjeringen har tidligere fremmet forslag om å overføre skatteoppkreverfunksjonen fra kommunene til Skatteetaten. Ved Stortingets behandling ble regjeringen bedt om å belyse noen problemstillinger nærmere, blant annet knyttet til virksomhetsoverdragelse og ansattes rettigheter og forholdet til øvrige strukturendringer i Skatteetaten. Departementet har belyst disse spørsmålene ytterligere og saken er igjen omtalt i Statsbudsjettet for 2016 der Regjeringen foreslår å flytte skatteoppkreverfunksjonen fra kommunene til Skatteetaten fra 1. juni 2016.

1.2. Endringer som følge av Statsbudsjettet

1.2.1. Kommunebidraget:

Kommunebidraget til Handlingsplanseminaret, med forutsetningene som lå i Kommuneproposisjonen

Kommunebidraget til junimøtet var som følger:

Hovedansvar	Tekst	B 2015	B 2016	B 2017	B 2018	B 2019
Skatt	Skatt på inntekt og formue	-116 004	-118 896	-122 697	-126 611	-130 644
Skatt	Naturressursskatt	-7 000	-7 800	-7 800	-7 800	-7 800
Skatt	Eiendomsskatt	-35 200	-33 000	-33 000	-33 000	-33 000
Rammetilsk.	Rammetilskudd	-225 331	-236 620	-246 620	-256 620	-266 620
Rammetilsk.	Statl. kompensasjonstilskudd	-2 700	-2 800	-2 600	-2 500	-2 450
Renter	Renter på lån	9 373	10 752	11 240	11 727	12 215
Renter	Renter på formidlingslån	-850	-950	-950	-950	-950
Renter	Renter - ansvarlig lån	-3 500	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200
Renter	Renter på fond/alternative plassering	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Renter	Renter - bankinnskudd	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700	-1 700
Avdrag	Avdrag på lån	15 208	16 509	17 509	18 509	19 509
Fond	Bruk av disp.fond	0	0	0	0	0
Fond	Avsetning til disposisjonsfond					
Annet	Ekstraord. Overført til invest					
	Etablering av handlingsrom	4 000	4 700			
Overf. Inv.regn.	Overføring til inv.regnsk.	2 767	2 443			
	Sum kommunebidrag	-362 437	-373 062	-392 318	-404 645	-417 140

Skatt på inntekt og formue og rammetilskuddet ble til Handlingsplanseminaret i juni beregnet ved hjelp av KS-prognosemodell utarbeidet etter at forutsetningene i Kommuneproposisjonen. Skatteanslaget ble også da anslått ved hjelp fra skatteoppkreveren. Eiendomsskatteinntektene ble beregnet etter første termin 2015, justert for mulige endringer som følge av klagebehandlingen. Etter at andre termin er fakturert er det foreløpig ingen ytterligere endringer som skulle tilsi at disse skal endres.

Statlig kompensasjonstilskudd er beregnet basert på inntektene fra 2014 regnskapet, som viser kr 3,0 mill. Tilskuddet trappes ned for hvert år, derfor er realistisk inntekt for 2015 kr 2,8 mill.

Renteinntektene fra formidlingslån har økt noe de siste årene. Inntektene for 2014 var vel kr 937.000,-. Budsjettet for 2016 settes derfor til kr 950.000,-. Det er ingen nye forutsetninger knyttet til disse inntektene som medfører forslag om endringer i budsjettet sammenlignet med budsjettforslaget til Handlingsplanseminaret.

De budsjetterte renteinntektene knyttet til ansvarlig lån til VOKKS er økt med kr 700.000,- for 2015 som følge av kommunestyrets vedtak om å øke utlånet med kr 10 mill. Det er ikke foreslått noen endringer i denne budsjettposten sammenlignet med budsjettversjonen som forelå til Handlingsplanseminaret.

Renter på fond/alternative plasseringer er uendret fra 2014, da det ble økt med kr 500.000,-. Dette er usikre inntekter som varierer fra år til år. Avkastningen de siste årene har vært god. Det er ikke foreslått noen endringer i denne budsjettposten sammenlignet med budsjettversjonen som forelå til Handlingsplanseminaret.

Avdrag på lån er beregnet ut fra virkelig lånemasse, med låneopptakene i 2015 og 2016 som beskrevet ovenfor. Det antas at det foreløpig ikke er noen grunn til å endre budsjetterte avdrag siden beregningen til junimøtet.

Det ligger inne en avsetning til disposisjonsfond på kr 4,7 mill. For å nå målet i gjeldende økonomiplan på 4 % av brutto driftsutgifter i 2016, ville kommunen måtte avsatt nesten kr 5,3 mill. mer til disposisjonsfond. Det er i budsjettforslaget som foreligger ikke lagt inn økt avsetning til disposisjonsfond med bakgrunn i de økonomiske utfordringene som forelå.

Dette betyr at målene i økonomiplanen om størrelsen på disposisjonsfondet ikke er oppfylt med gjeldene budsjettforslag for foreligger.

Overført til investering er kr 2,443 mill. Dette er tilsvarende sum som beregnet for å kunne oppnå 30 % egenfinansiering av investeringer. Ved eventuelle endringer i investeringsomfanget vil egenfinansieringsgraden endres og en eventuell måloppnåelse vil da avhenge av endring i overføringene i takt med endringene i investeringene.

Kommunebidraget etter Statsbudsjettet:

Etter statsbudsjettet for 2016 ble lagt frem 7. oktober, er det gjort nye beregninger av rammetilskuddet basert på forutsetningene som ligger i statsbudsjettet. Nytt rammetilskudd blir da kr 182.649.000,-, samt kr 44.402.000,- i inntektsutjevning, gir et samlet rammetilskudd på kr 227.051.000,-. I beregningen av rammetilskuddet ligger det inne en kommunal deflator på 2,7 %. Rammetilskuddet er beregnet ut fra 6.753 innbyggere 1/1-2016. Skatteinntektene til Nordre Land kommune er i grønt hefte i Statsbudsjettet anslått til å bli kr 132.550.000,- inklusive naturressursskatt. Når det gjelder skatteinngangen i Nordre Land for 2016, jobber skatteoppkreveren med å oppdatere budsjettet for 2016 hensyntatt avregningene i oktober måned. Det er først etter avregningen at man får en god prognose på forventet skatteinngang for 2015, som jo danner grunnlaget for forventningene for neste år. Foreløpig ligger det inne en forventet skattevekst fra 2015 til 2016 på 3,7 % for Nordre Land og 7,2 % for landet. Endringene i skatt og rammetilskuddet medfører en netto inntektsøkning på kr 3,715 mill.

I rammetilskuddet ligger det inne en reduksjon knyttet til skatteoppkreveren skal statliggjøres fra 1/6-2016. For Nordre Land kommune utgjør uttrekket kr 958.000,-. Det er ikke tatt høyde lønnsmessig i rammen til Sentraladministrasjonen at skatteoppkreveren skal bli statlig, og en inntekt tilsvarende uttrekket legges derfor inn for å synliggjøre effekten.

Oppstilt visere budsjettert skatt- og ramme følgende endringer, hvis man sammenligner opprinnelig budsjett 2015 med forslaget som forelå til Handlingsplanseminaret i juni (basert på forutsetningene etter kommuneproposisjonen) og forslaget som nå foreligger etter statsbudsjettet:

	Opprinnelig budsjett 2015	Justert budsjett 2015	Budsjett 2016 etter kom.prop	Budsjett 2016 etter Statsbudsj.
Skatt	116 004	117 504	118 896	124 750
Naturressursskatt	7 000	7 000	7 800	7 800

Rammetilskudd	225 331	221 696	236 620	228 009
Sum:	348 335	346 200	363 316	360 559

1.2.2. Felles forutsetninger for enhetene og administrasjonens rammer

Forutsetningene for framskrivningen med Kommuneproposisjonen til Handlingsplanseminaret:

Ved etableringen av et budsjettgrunnlag for administrasjon og enhetene for 2016 til Handlingsplanseminaret i juni, var det tatt utgangspunkt i budsjett 2015, framskrevet med prisvekst fra 2015-2016 på 2,3 %, lønnsvekst på 3,2 %, løpende pensjonsavsetning SPK 11,55 % og KLP 17,5 % og vekst i kommunale gebyrer er 2,3 %.

Forutsetningene for framskrivningen etter Statsbudsjettet:

I Statsbudsjettet 2016 ligger det inne et anslag på prisveksten i 2015 på 2,7 %. Med bakgrunn i dette er prisveksten i framskrivningen endret fra 2,3 % til 2,7 % for 2015. Videre i økonomiplanperioden er forventet prisvekst i 2016 endret til 2,5 % i tråd med forventningene i Statsbudsjettet.

Lønnsveksten på 3,2 % som ble brukt i framskrivninga til juni-møtet var i henhold til veksten som regjeringen opererte med i Revidert nasjonalbudsjett i mai. I Statsbudsjettet for 2016 er lønnsveksten for 2015 beregnet å være 2,7 %. Lønnsveksten i framskrivningen endret tilsvarende. Videre i økonomiplanperioden er forventet lønnsvekst i 2016 også endret til 2,7 % i tråd med forventningene som er presentert i Statsbudsjettet for 2016.

Disse endringene i framskrivningen har medført en redusert økning på utgiftssiden med kr 2,089 mill.

Veksten i kommunale gebyrer er på linje med forventet økning i kommunale utgifter, dvs. prisveksten og er 2,7 %.

Dette betyr at budsjettforslaget som foreligger i denne saken til Budsjettseminaret 28. og 29. oktober er basert på budsjett 2015, framskrevet med følgende faktorer:

- Prisvekst fra 2015-2016 på 2,7 %.
- Lønnsvekst fra 2015-2016 på 2,7 %.
- Vekst i kommunale gebyrer fra 2015-2016 på 2,7 %.

Lønnpotten for 2016 var til Handlingsplanseminaret i juni beregnet med bakgrunn i forventet lønnsvekst for 2016 som SSB opererte med og som det ble operert med i Kommuneproposisjonen i mai. I Statsbudsjettet i oktober ble forventet lønnsvekst for 2016 nedjustert fra 3,1 % til 2,7 %. Dette medfører at lønnpotten for 2016 kan reduseres med kr 1,023 mill.

1.2.3. Endringer i enhetenes rammer som følge av Statsbudsjettet:

For Nordre Land kommune utgjør økningen i innslagspunktet for ressurskrevende tjenester reduserte inntekter på kr 100.000,-, som rammen til Tilrettelagte tjenester må økes med for å kompensere for bortfallet av denne refusjonen.

For Nordre Land kommune betyr innlemmingen av tidligere øremerkede inntekter knyttet til KAD, at rammen til enheten Omsorg og rehabilitering må økes tilsvarende bortfallet av inntekter. I 2015 hadde Omsorg og rehabilitering et budsjettert tilskudd fra departementet på

kr 820.000,- og kr 730.000,- fra Sykehus Innlandet. Begge disse tilskuddene vil falle bort, og rammen til Omsorg og rehabilitering må økes med kr 1.550.000,-.

Rektorene for barneskolen i Nordre Land har rukket å se på en foreløpig løsning på realfagsatsningen med en ekstra naturfagstime. Det må drøftes videre hvilket trinn økningen skal legges på, men foreløpig ansees det som mest sannsynlig at økningen vil bli lagt til 5. eller 6. trinn. Avhengig av trinnstørrelse vil dette koste 2-3 lærertimer på DBS og 1-2 lærertimer på TBUS. Foreløpig er det antatt at det er mest hensiktsmessige at den ekstra timen legges til 5. trinn. Tiltaket vil ha en årsvirkning på rundt kr 30.000,- pr time pr gruppe. For skoleåret 2016/2017 vil det være 3 timer, og at rammen til skolene må økes med kr 40.000,- i 2016.

1.3. Endringer etter forrige budsjettbehandling

1.3.1. Endringer som følge av politiske vedtak:

1. Behov for økt ramme på Teknisk drift og eiendom som følge av økte leiekostnader. Dette øker utfordringen med kr 130.000,-.

1.3.2. Endringer som følge av innspill fra enhetene:

2. Drift av vannområde Randsfjorden kr 57.000,-.
3. Reduserte inntekter som følge av makspris i barnehage og gratis kjernetid for 4 – og 5 – åringene kr 350.000,-.

Det er vanskelig å anslå reduksjonen i foreldrebetaling for 2016, men basert på foreløpig beregninger som tar utgangspunkt i søknader for inneværende barnehageår, er det grunn til å anta en reduksjon i størrelsesorden kr 350.000,- for barnehagene i Nordre Land. For Dokka barnehage viser beregningen ca. kr 270.000,-, og da er ikke fritaket for betaling for gratis kjernetid for 4- og 5- åringene regnet med. Det antas en inntektsreduksjon på kr 80.000,- i Torpa barnehage.

4. Restsaldering omstillingsprosjektet fra 2015 kr 420.000,-.

Enkelte av rådmannens tiltak i 2015 knyttet til saldering av kr 1,5 mill. i sammenheng med omstillingsprosjektet, var av ikke varig karakter. Denne summen ble da med over i 2016-budsjettet som en ytterligere utfordring.

1.4. Bestillinger fra formannskapetets budsjettbehandling i møtet 23.09

Vedtaket i møtet 23.09 var som følger:

Vedtak:

1. Slike foreløpige rammer legges til grunn i den videre planleggingen med følgende endringer/presiseringer:

	Rammer 2016
11 Politisk styring	3 990 000
118 Tilleggsbevilgninger	-1 540 000
119 Sentral lønnsavsetning	5 364 000
12 Sentraladministrasjon	32 817 000
17 Næring	-9 980 000
18 Kirkelige formål	5 766 000
Overført kirkelig fellesråd	
19 Pensjonsforhold	
Skolene samlet	57 624 000
221 Dokka barneskole	
222 Torpa barne- og ungdomsskole	
223 Dokka ungdomsskole	
224 Nordre Land læringscenter	767 000
225 Skoleskyss	3 276 000
233 Torpa barnehage	9 809 000
234 Dokka barnehage	20 232 000
236 Nordsinni barnehage	5 591 000
Generell barnehage- og	
24 skoleadm	2 300 000
29 Kulturskole	2 565 000
31 NAV/sosialtjenesten	8 312 000
33 Familie og Helse	40 908 000
35 Tilrettelagte tjenester	41 942 000
36 Omsorg og rehabilitering	91 744 000
39 Samhandlingsreformen	508 000
44 Teknisk drift og eiendom	44 632 000
45 TDE Selvkost VARF	-5 312 000
51 Kultur	7 805 000
71 Plan og næring	5 538 000

1. Organisasjonsgjennomgang.
 2. Redusere kuttene innenfor grunnskolen til 1 million kroner.
 3. Øke effektiviseringen innenfor enheten Omsorg og rehabilitering med 1 million kroner som følge av sammenslåing av basen for hjemmetjenestene på Dokka og i Torpa.
 4. Ny vurdering av pensjonskostnadene og renter.
 5. Gjennomføre multidoser.
-
2. Rådmannen legger frem forslag til saldering av de resterende 3,096 mill. i formannskapetets budsjettseminar.

Organisasjonsgjennomgang.

Rådmannen avventer endelig kommunestyrevedtak i desember. Formålet med organisasjonsgjennomgangen er å sikre en effektiv administrasjon og effektive tjenester. Rådmannen vil anbefale at selve den prinsipielle organisasjonsmodellen (tonivåmodellen) i hovedsak ligger fast, og at organisasjonsgjennomgangen handler å vurdere om administrasjonen og enhetene er hensiktsmessig organisert i forhold til oppgavene som skal løses (vurdering av tjenestenivå). Det betyr bl.a. en vurdering av den administrative organisering/stillinger og en vurdering av antall enheter/stillinger, og om hver enhet er optimalt organisert. Det kan være aktuelt med bruk av ekstern kompetanse. En plan for arbeidet vil bli lagt fram for behandling i formannskapet administrative saker tidlig på nyåret.

Redusere kuttene innenfor grunnskolen til 1 million kroner.

Etter forslag fra Arbeiderpartiet ble det i møtet 23.09 vedtatt at kuttet innenfor grunnskole skulle reduseres til kr 1 mill. Dette vedtaket ble hensyntatt i rammene til skole, og rammene ble økt fra kr 57.624.000,- som lå til grunn i saken til møtet den 23.09, til kr 58.714.000,- som ligger i foreløpige rammer etter møtet.

Øke effektiviseringen innenfor enheten Omsorg og rehabilitering med 1 million kroner som følge av sammenslåing av basen for hjemmetjenestene på Dokka og i Torpa.

Det ble fattet et vedtak i formannskapet den 23.09.15 om sammenslåing av hjemmetjenestene, for å oppnå en innsparing på kr 1 mill. På bakgrunn av dette vedtaket har enheten satt ned en arbeidsgruppe bestående av ledere, tillitsvalgte, verneombud og LEAN veiledere, totalt 9 stk.

Arbeidsgruppen ønsker å se mer detaljert på de fordeler og ulemper en sammenslåing vil ha for brukerne, ansatte og økonomien. Det legges derfor fram en foreløpig rapport/orientering for formannskapet i Budsjettsseminaret den 28.-29. oktober.

I utviklingsplanen for Enhet omsorg og rehabilitering 2015-2019 er det gjort en teoretisk tilnærming i forhold til hva som kunne være innsparingspotensialet ved sammenslåing av tjenestene. Denne utregningen viste i november 2014 et innsparingspotensial på mellom 2,4 årsverk og 5,5 årsverk. Utregningen har blitt gjort på nytt i oktober 2015 og resultatet per dags dato viser et innsparingspotensial i hjemmetjenesten på 0,2 årsverk ved en eventuell sammenslåing. Det er mange årsaker til dette. Det har vært en reduksjon i antall årsverk i budsjettet for 2015 og man har flyttet over ressurser inn på den nye langtidsavdelingen på Landmo. I tillegg til dette har vedtakstiden økt med 16 % siden november 2014. Antall brukere har økt med 7,5 % siden 01.01.15. Denne økningen er stor, og blir enda større da vi må ta i betraktning at en ny langtidsavdeling ble åpnet inne på Landmo i 2015. Dette betyr at det innsparingspotensialet som man så i november 2014 er blitt kraftig redusert og hjemmetjenesten Dokka har for få ansatte til å utføre antall timer fattet i vedtak per dags dato.

Rådmannen vurderer det slik at det økonomiske innsparingspotensialet ved sammenslåing av hjemmetjenestene er vanskelig å utløse med den økningen i vedtakstimer og brukere som har vært i 2015. Ved en endring i vedtakstidene som er per dags dato, vil man kunne hente ut økonomiske gevinster ved en eventuell sammenslåing.

Arbeidsgruppen bør fortsette sitt arbeid, for å kunne gi en oversikt over de organisatoriske, kompetanse- og kvalitetsmessige fordelene og ulempene ved en sammenslåing. Dette

arbeidet kan naturlig ses som en del av den vedtatte og bebudede organisasjonsgjennomgangen som formannskapet vedtok den 23.9.

Med bakgrunn i de forhold som arbeidsgruppen har klarlagt basert på dagens tjenestemottakere og –behov, vil ikke innsparingen på kr 1,06 mill. som formannskapet flyttet over fra skole til Omsorg og rehabilitering være realistisk. Som en følge av tjenesteendringene vil heller ikke effektiviseringskravet på 1 % (kr 933.000,-) kunne tas som en effektivisering som følge av samlokalisering. Effektiviseringen vil derfor måtte tas innenfor andre områder i hjemmetjenesten. Enhetsleder ønsker å jobbe videre med effektiv planleggingen av arbeidsdagen, i tillegg til at man må se på timer som tildeles, for å kunne innfri effektiviseringskravet.

Ny vurdering av pensjonskostnadene og renter.

Pensjonskostnader:

Endelig premiesats for Statens Pensjonskasse (SPK) for 2016 er blitt kjent siden junimøtet. Den er på 11,15 %, ikke 11,55 % som har ligget inne i foreløpige budsjetterrammer. Siden SPK-ordningen gjelder kun lærere, vil endringen medføre relativt små beløp. For Nordre Land kommune for 2016 medførte denne endringen at utfordringen ble redusert med kr 185.000,-.

Ny, oppdatert prognose for pensjonskostnader i Kommunal Landspensjonskasse (KLP) for 2016 viser en forventet pensjonskostnad (det som skal utgiftsføres i regnskapet) på 35,86 mill. Den lave pensjonskostnaden sammenlignet med 2015 (kr 47,8 mill.) skyldes et positivt premieavvik på kr 12,5 mill. Dette premieavviket skal utgiftsføres i 2017, og rådmannen anbefaler som tidligere år at premieavviket avsettes for å dekke utgiftsføringen i 2017. Basert på budsjettet fra KLP antas det foreløpig at en løpende pensjonsavsetning på 17 % vil kunne være tilstrekkelig til å dekke pensjonskostnaden for 2016. Pensjon er et område det er svært utfordrende å budsjettere riktig på. Det er til dels store endringer i løpet av året. Men basert på sist oppdaterte budsjett, er en løpende pensjonssats på 17 % det foreløpig beste anslaget på pensjon for 2016. Denne reduksjonen fra opprinnelig 17,5 % fra junimøtet til 17 %, medfører en reduksjon i budsjetterte pensjonsutgifter på kr 1,4 mill. Utfordringen blir da redusert med kr 1,4 mill.

Renter:

Renter på lån er beregnet etter virkelig lånemasse, hensyntatt ett låneopptak i 2015 på kr 10 mill. til videreutlån og opprinnelig budsjettert finansiering av investeringer 2015. Flytende rente var i beregningen til Handlingsplanseminaret satt tilsvarende rentene ved nyttår. Etter at kommunebidraget ble beregnet til Handlingsplanseminaret i juni, har det skjedd endringer i styringsrenten som vil påvirke rentenivået som kommunen må betale på sine lån.

Styringsrenten ble satt ned på Norges Banks rentemøte både i juni og i september. Det betyr at renten er redusert med 0,5 % - poeng siden beregningen til junimøtet. Det er foretatt en ny gjennomgang og en ny beregning av renteutgifter. Ved den nye beregningen er faktisk rente pr i dag benyttet som beregningsgrunnlag. Det antas at renten på innlån kan reduseres med kr 2 mill. sammenlignet med beregningen til Handlingsplanseminaret.

Budsjetterte renter på bankinnskudd ble i junimøtet satt til kr 1,7 mill. i 2016, og ble holdt uendret fra 2015-budsjettet. Den ble da økt med kr 500.000,- sammenlignet med budsjett 2014. I 2014 ble det inntektsført kr 1,87 mill. i renter bankinnskudd. Etter Handlingsplanseminaret har det som kjent skjedd endringer i styringsrenten, noe som også påvirker renteinntektene. I tillegg utløper Nordre Land kommune sin gjeldene

hovedbankavtale i 2016. Foreløpig er det beregnet en antatt reduksjonen i renteinntektene på kr 700.000,-.

Med endringene som fulgte av Statsbudsjettet samt endringene i renter, blir kommunebidraget som følger:

Hovedansvar	Tekst	B 2015	B 2016	B 2017	B 2018	B 2019
Skatt	Skatt på inntekt og formue	-116 004	-124 750	-128 867	-133 119	-137 512
Skatt	Naturressursskatt	-7 000	-7 800	-7 800	-7 800	-7 800
Skatt	Eiendomsskatt	-35 200	-33 000	-33 000	-33 000	-33 000
Rammetilsk.	Rammetilskudd	-225 331	-228 009	-238 009	-248 009	-258 009
Rammetilsk.	Statl. kompensasjonstilskudd	-2 700	-2 800	-2 600	-2 500	-2 450
Renter	Renter på lån	9 373	8 752	9 440	9 927	10 415
Renter	Renter på formidlingslån	-850	-950	-950	-950	-950
Renter	Renter - ansvarlig lån	-3 500	-4 200	-4 200	-4 200	-4 200
Renter	Renter på fond/alternative plassering	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Renter	Renter - bankinnskudd	-1 700	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Avdrag	Avdrag på lån	15 208	16 509	17 509	18 509	19 509
Fond	Bruk av disp.fond	0	0	0	0	0
Fond	Avsetning til disposisjonsfond					
Annet	Ekstraord. Overført til invest					
	Etablering av handlingsrom	4 000	4 700			
Overf. Inv.regn.	Overføring til inv.regnsk.	2 767	2 443			
	Sum kommunebidrag	-362 437	-371 605	-390 977	-403 642	-416 497

Gjennomføre multidose.

Det er jobbet videre med hva som hindrer innføringen av multidose i Nordre Land og hva eventuelt kommunen kan gjøre for å iverksette multidose, på tross av hindringer.

Enhet omsorg og rehabilitering har et kommunestyrevedtak på å innføre multidose i hjemmetjenesten. De ansatte er motiverte og klare for å ta i bruk multidose. Det er utviklet prosedyrer og rutinebeskrivelser for å sikre implementeringen.

Enheten venter nå på at den elektroniske løsningen mellom fastlege og Apotek1 skal ferdigstilles. Fastlegene har vært tydelige på at de ønsket at denne løsningen skulle være på plass før innføring av multidose i Omsorg og rehabilitering. De ønsket ikke å ta i bruk manuelle rutiner (fax), til tross for at alle andre kommuner som har tatt dette i bruk, bruker fax. Enheten ble forespeilet at den elektroniske løsningen skulle være klar tidlig 2015, men det ble den ikke. Helsedirektoratet samarbeider med noen kommuner for å teste løsningen i et pilotprosjekt og Apotek 1 har, på vegne av kommunen, forespurt Helsedirektoratet om deltakelse her. Dette var ikke mulig uten kjennskap til rutiner rundt multidose fra tidligere. Deres anbefaling var at man tar i bruk de manuelle rutinene rundt bestilling av medikamenter til multidose før man implementer et elektronisk system.

Multidose vil medføre store kvalitetsforbedringer for pasient og i arbeidet hjemmetjenestene har med dosetter. Det er et stort ønske om å starte opp med de 25 pasientene som har blitt valgt ut denne høsten, 15 på Dokka og 10 i Torpa. Disse pasientene er stabile og har lite medisinendringer. Pasientene er fordelt mellom alle legene og utgjør i snitt 5 pasienter per lege, noe som burde være overkommelig for å starte arbeidet. Enheten vurderer at dette ekstra arbeidet oppveies med de positive fordeler dette vil ha for de involverte parter. Enheten vil innkalle til et samarbeidsmøte med fastlegene og Apotek1 der man finner en løsning på dette fram til den elektroniske løsningen er på plass.

Rådmannen legger frem forslag til saldering av de resterende 3,096 mill. i formannskapetets budsjettseminar.

Etter forrige budsjettbehandling 23.09 var utfordringen kr 3,096 mill. før et budsjett var saldert. Etter forrige budsjettbehandling har det skjedd endringer som har både redusert og økt utfordringen. Utfordringen som rådmannen stod ovenfor for å kunne legge frem et saldert budsjett når endringene var hensyntatt, var kr 3,56 mill. Endringene kan oppsummeres som følger:

Budsjettbehandling 23.9	3 096 000
Endringer som følge av statsbudsjettet:	
Foreløpig ny skatt og ramme	3 715 000
Uttrekk skatteoppkreveren til staten fra 1/6-2016	-958 000
Endrede forutsetninger for lønn og pris	-2 089 000
Reduksjon lønnsnett	-1 026 000
Økt innslagspunkt ressurskrevende	100 000
Innlemming av KAD-tilskudd	1 550 000
Ny time naturfag 5. -7. trinn	40 000
Utfordring etter statsbudsjettet:	4 428 000
Endringer etter innspill fra enhetene:	
Økt husleie	130 000
Drift av Vannområdet Randsfjorden	57 000
Redusert foreldrebetaling barnehage	350 000
Utfordring	4 965 000
Endringer etter bestillinger fra formannskapet:	
OR ikke innsparing pga. sammenslåing	1 060 000
SPK sats 11,15 % ikke 11,55 %	-185 000
KLP sats 17 % ikke 17,5 %	-1 400 000
Lavere rente innlån	-2 000 000
Lavere rente bankinnskudd	700 000
Usaldert innsparingskravet fra 2015	420 000
Utfordring:	3 560 000

Rådmannens forslag til saldering er basert på en utfordring på kr 3,56 mill.

2. Rådmannens forslag til saldering av budsjett 2016

I rådmannens arbeid med å kunne legge frem et saldert budsjett for 2016, ble blant annet grunnlagsdokumentet til Handlingsplanseminaret i juni brukt som grunnlag for vurderinger. Med bakgrunn i dette ble følgende mulige effektiviseringsområder trukket frem av rådmannen:

1. Reduksjon kr 1.050.000,- i Sentraladministrasjonen.
2. Reduksjon kr 500.000,- i Familie og helse
3. Reduksjon kr 500.000,- i Teknisk drift og eiendom
4. Reduksjon kr 500.000,- i Omsorg og rehabilitering

5. Reduksjon/inntektsøkning innen skole/SFO på nivå med summen som lå inne tidligere, dvs. en økning på kr 1,06 mill.

Reduksjon kr 1.000.000,- i Sentraladministrasjonen.

Sentraladministrasjonen har flere poster knyttet til fellesutgifter. Ved en nøye gjennomgang av både fellesområder og avdelingene under Sentraladministrasjonen, er det funnet innsparingsmuligheter på til sammen kr 500.000,-. Dette innbefatter reduksjoner i både annonsering og diverse abonnementer på fellesområdet, lønnsmidler, bruk av konsulentbistand etc. Rådmannen vil arbeide for at disse kuttene skal gi små konsekvenser for sentraladministrasjonens tjenesteyting ovenfor enheten og politikerne.

De resterende kr 500.000,- i Sentraladministrasjonen vil måtte tas som en reduksjon i årsverk. Reduksjoner vil forsøkes tatt ved naturlig avgang. En reduksjon i stillinger vil medføre at kvaliteten på servicen til enhetene og politisk nivå vil bli redusert, og det vil kunne medføre at enkelte oppgaver må prioriteres bort.

Reduksjon kr 500.000,- i Familie og helse

Enheten Familie og helse har kun faste årsverk. Det betyr at hvis enheten skal kunne bidra (med en større sum) til innsparing, så må faste årsverk vurderes. Det er vanskelig for enhetsleder ellers å se for seg hvordan man kan redusere med ytterligere kr 500.000,-. Det vil i seg selv ikke være nok å justere poster som kurs, materiell, inventar og utstyr. Det er det enheten blant annet må gjøre, for å nå den allerede forventet reduksjonen på kr 500.000,- som ligger i 1 % effektiviseringen.

2016 blir det første hele året med drift av Land barnevernstjeneste. Det er derfor flere forhold som er uklare vedrørende Barnevern og budsjett, siden det er første år med et interkommunalt samarbeid, og budsjett på dette er felles.

Utgangspunktet for enhetsleder er at det kan spares penger innen alle tjenester, men det forutsetter endringer i dagens drift. Sambruk av felles ressurser og fordeling av utgifter, samt mer helhetstenkning ved å koble noen tjenester tettere sammen er områder som kan gi effektiviseringsgevinster. I gjennom en driftsgjennomgang blir det synliggjort at det alltid er noe å hente på noe, men det må legges en plan for gjennomføring for å sikre en god prosess for både tjenestemottakere og de ansatte.

I statsbudsjettet har regjeringen ønsket om styrking av en del av Familie og helse sine tjenester innenfor helsestasjon, kommunepsykolog og rus/psykiatri. Det henvises til rådmannens vurdering for ytterligere omtale av dette.

Enheten vil gjennomføre reduksjonen på kr 500.000,-. Dette vil medføre noen endringer i tjenestetilbud, men foreløpig er det for tidlig i prosessene med virksomhetsgjennomgang til at konsekvensene kan beskrives mer inngående. Enheten vil forsøke å ta innsparingen innenfor områder der det ansees å være minst merkbart for tjenestetilbudet.

Reduksjon kr 500.000,- i Teknisk drift og eiendom

Teknisk drift og eiendom har i budsjettrunden i vår blitt pålagt innsparing/omdisponering av kr 590.000,- for å prioritere vedlikehold kommunale veger og økt renhold på rehabiliteringsavdelingen på Landmo. I tillegg har enheten fått krav om innsparing på 1 % av ramme, som utgjør kr 446.000,-. Dette utgjør til sammen kr 1.036.000,-, og er en betydelig utfordring for detaljbudsjetteringen som enheten har signalisert at den skal greie.

Kutt på ytterligere kr 500.000,- i tillegg til dette, er av enhetsleder beskrevet som vanskelig å la seg gjennomføre uten at det vesentlig reduserer enhetens evne til å gjennomføre nødvendig vedlikehold av kommunale bygg og veier. I tillegg vil en ytterligere reduksjon øke risikoen for merforbruk vesentlig, på bakgrunn av uforutsette men likevel jevnlig forekommende hendelser.

På tross av konsekvensene enhetsleder skisserer, vurderer rådmannen det som nødvendig å anbefale reduksjonen i rammen med bakgrunn i den økonomiske utfordringen kommunen står ovenfor.

Reduksjon kr 500.000,- i Omsorg og rehabilitering

Enheten må se effektiviseringskravet kr 0,9 mill. og reduksjonen som her er foreslått kr 0,5 mill. i sammenheng. Enhetsleder har vurdert at reduksjonen innen sykefraværet på 1 million kroner er mulig med den utviklingen tjenesteområdene har hatt per dags dato. Et innsparingskrav i tillegg på 1,4 millioner kroner er vurdert til å være for stort til at man kan bruke «ostehøvelprinsippet». Enheten har sett på ulike alternativer til innsparing. Sammenslåing av hjemmetjenesten, vedtakstid og nedleggelse av sykehjemsplasser er blitt vurdert for å imøtekomme kravet om saldering på budsjettet 2016.

Hjemmetjenesten

Hjemmetjenesten i NLK er godt drevet. Det er få klagesaker og få alvorlige avvik. Det leveres jevnt over gode tjenester. Det finnes også utfordringer i tjenesten. Hovedutfordringen til hjemmetjenesten er at det er en større grad av uforutsigbarhet i oppgaver. På sykehjemmet er det definert et antall plasser. I hjemmetjenesten vil oppgavemengde i større grad variere. De økonomiske endringene som kom i 2014 og 2015, hvor hjemmesykepleien måtte ned 2,6 millioner for å finansiere ny langtidsavdeling, har ytterligere lagt press på tjenesten. Vedtakstiden har økt med 16 % siden november 2014. Antall brukere har økt med 7,5 % siden 01.01.15. Denne økningen er stor, og blir enda større da vi må ta i betraktning at en ny langtidsavdeling ble åpnet inne på Landmo i 2015.

Enheten vurderer at innsparingskravet på kr 1,4 millioner er mest realiserbart i forbindelse med en sammenslåing av hjemmetjenesten, selv om vedtakstida per dags dato ikke gir enheten den innsparingsmuligheten som ble skissert i utviklingsplanen 2015-2019 til Omsorg og rehabilitering. Effektiviseringen vil måtte tas innenfor andre områder i hjemmetjenesten. Enheten vil komme tilbake til innsparingsmulighetene.

Arbeidsgruppen som er nedsatt vil se mere detaljert på de fordeler og ulemper en sammenslåing vil ha for brukerne, ansatte og økonomien enn det som er beskrevet i utviklingsplanen. Gruppen har som målsetning å legge fram en foreløpig rapport/orientering for formannskapet på Budsjettseminaret den 28. eller 29.10.

Vedtaksstid hjemmetjenesten

Vedtaksstiden som «styres» av Tildelingskontoret (brukernes behov) i samarbeid med hjemmetjenesten er avgjørende for mye ressurser som brukes i hjemmetjenesten. Ønsker man å øke mulighetene for innsparing i hjemmetjenesten må en heve kriteriene for hvem som kan få hjelp fra hjemmetjenesten. Dette vil ha en økonomisk gevinst uavhengig av om hjemmetjenesten slås i sammen eller ikke. Effekten blir sannsynligvis større ved en sammenslåing. I forbindelse med at man skal se på organisering i Nordre Land kommune vil enheten anbefale at organisering av Tildelingskontoret og hvilket tjenestenivå kommunen skal ha, blir en del av dette arbeidet.

Tildelingskontoret innvilger tjenester etter Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester. Dette er tjenester som dekker de mest grunnleggende, basale behovene hos brukere som på grunn av nedsatt funksjonsnivå ikke klarer å utføre oppgaven selv. Det er enhetens oppfatning at tjenestene som innvilges er nødvendige for å opprettholde god livskvalitet hos den enkelte bruker av tjenesten. Hjemmesykepleie blir gitt til personer som har behov for: pleie og omsorg, sårbehandling, smertebehandling, oppfølging og observasjon av foreskrevet medikamentell behandling, er døende og ønsker å bli pleiet hjemme, oppfølging i forhold til psykisk helse, eller har behov for observasjon av en sykdomsutvikling.

Helse- og omsorgstjenestelovens formål kan tolkes vidt, og gir derfor rom for det faglige skjønnet. Hver søknad blir derfor vurdert individuelt, og man søker å finne det lavest effektive omsorgsnivået i hvert enkelt tilfelle, for å imøtekomme lovens krav om at kommunen har plikt til å yte nødvendige helse- og omsorgstjenester.

Om kriteriene for tildeling av tjenester heves, vil dette måtte vurderes opp mot faglig forsvarlighet. Det er da nødvendig at politikerne definerer hvilket tjenestenivå man skal ha i Nordre Land kommune.

Sykehjemsplasser

Nedleggelse av sykehjemsplasser er en annen innsparingsmulighet. Nedleggelse av 5 langtidsplasser på Landmo vil kunne gi en innsparingsmulighet på kr 1,4 millioner. Man vil måtte påregne en økt kostnad i hjemmetjenesten. Brukere som har behov for sykehjemsplass er ressurskrevende å ha i hjemmetjenesten da de trenger et høyt antall vedtakstimer for at tjenesten skal bli forsvarlig.

Enheden kan ikke anbefale en nedleggelse av sykehjemsplasser da man mener at kommunen må ha det antallet korttidsplasser og langtidsplasser som er i dag for å møte nåtidens og framtidens utfordringer. Sykehuset Innlandet skal de nærmeste årene spare inntil kr 500 millioner på drift. Det betyr at kommunen i enda større grad enn i dag må «erstatte» det oppholdet pasientene har hatt i etterkant av undersøkelser og operasjoner på sykehuset. Dette vil kreve at kommunene har nok plasser, kompetanse og ansatte for å møte denne utviklingen. Det er lite sannsynlig at denne oppfølgingen bare kan skje via hjemmetjenesten da dette er pasienter som ligger med intravenøs behandling, smertepumper/ smertebehandling og dren fra operasjonssår. Disse pasientene trenger i tillegg kontinuerlig overvåking av symptomene som de har i etterkant av operasjoner, kreftbehandling og generelle undersøkelser/ behandlinger.

Reduksjon innen skole på nivå med reduksjonen som lå inne tidligere, dvs. en økning på kr 1,06 mill.

Handlings- og økonomiplanen for 2016-2019 hadde Grunnlagsdokumentet som et diskusjonsgrunnlag for vurderinger inn i de økonomiske prioriteringene rådmannen gjorde. I Grunnlagsdokumentet ble det presentert en ny modell fra KS der kommunens ressursbruk innenfor ulike områder sammenstilles med underliggende behov som ligger til grunn for statens overføringer til kommunene. Innenfor grunnskole brukte Nordre Land kommune kr 517,- mer pr innbygger sammenlignet med landsgjennomsnittet, når man korrigerer for forskjeller i utgiftsbehovet. Antas 6.700 innbyggere, utgjør dette kr 3,4 mill.

Skole har vært skjermet for de store kuttene de siste årene. I fjorårets budsjett ble skolene godt kompensert for nye behov, i tillegg til midler til satsninger innen regning og ressurser til tilrettelegging, samt satsning på IKT. Med bakgrunn i den økonomiske utfordringen kommunen står ovenfor og at rådmannen vurderer at kutt i andre deler av organisasjonen vil kunne få større konsekvenser for tjenesteytingen, er det lagt inn en reduksjon kombinert med

en inntektsøkning på SFO som medfører at rammen til skole kan reduseres med kr 1,06 mill. Samlet kutt og mulig inntektsøkning på skole blir da ca. kr 2,1 mill.

Som en del av arbeidet med å forsøke å skjerme den direkte undervisningen mest mulig, har rådmannen bedt enhetsleder ved Dokka barneskole synliggjøre mulighetene for inntektsøkninger som et alternativ til utgiftsreduksjoner. SFO er et tilbud som kan drives til selvkost. Dette er, selv etter prisoppgang godt over justeringsnivå i 2013, fortsatt ikke tilfelle. SFO Torpa tilføres over kr 400.000,- av skolebudsjettet, mens SFO Dokka tilføres over kr 700.000,-. Dette er penger rektorene fordeler før det tenkes fordeling til undervisning. For å kunne redusere den kommunale andelen av SFO-finansieringen kan man enten: 1. redusere utgiftene eller 2. øke inntektene. Hvis man skal redusere utgiftene er det reduksjon i ansatte som er eneste mulighet.

1. Redusere utgiftene ved å justere normen for bemanning, innsparing kr 150.000,-

Bemanningsnormen vedtatt i Hovedutvalg for levekår 16.10.14 sier følgende:

Antall barn	Bemanning
1 - 8	1
9 - 24	2
25 - 36	3
Pr.15. barn videre	1

Denne normen er satt for at SFO skal kunne yte den tjenesten som brukerne forventer. Ved å justere normen som følger:

Vil kunne gi en innsparing ikke bety nevneverdig vil kunne medføre færre mindre kontroll og

2.a. Øke takstene for 450.000,-

Ved å øke satsen for full

(a 10 måneder) vil kunne gi en inntektsøkning på kr 450.000,- (avhenger av antall påmeldte totalt og antall med full plass)

2.b. Øke satsene for betaling mat, innsparing kr 200.000,-

Her er kostnadene til personell og varer betydelig høyere enn det som tas inn i form av matpenger. I 2015 kjøpes det varer for kr 170.000, samt at personell for å tilberede maten er kostnadsberegnet til kr 230.000,-, totalt kr 400.000,-. Det vil for 2015 innbetales kr 200.000,- i matpenger. Dvs. matpengesatsen bør kunne økes med 100 % til kr 300,- pr mnd for mat hver dag.

Totalt vil de endringen som er skissert ovenfor knyttet til SFO kunne medføre en større grad av selvkost på i størrelsesorden kr 800.000,-. Det vil da gjenstå en udekket post med hensyn til SFO på kr 300.000,-.

Antall barn	Bemanning
1 - 10	1
11 - 29	2
30 - 45	3
Pr.15. barn videre	1

på kr 150.000,- totalt (vil innsparing i Torpa). Dette tilpassede aktiviteter og oversikt over barnegruppa. **betaling, innsparing kr**

plass til kr 3.000,- pr mnd

Rådmannen har innhentet brukerbetalingene fra de andre kommunene i Gjøvik-regionen, og de er som følger:

- Vestre Toten kr 30.250 pr år
- Østre Toten kr 29.690 pr år
- Gjøvik kr 29.414 pr år
- Nordre Land kr 25.250 pr år (2016 – 30000kr?)
- Søndre Land kr 24.365 pr år

Rådmannen ser at betalingsbyrden for familier med barn i SFO vil øke vesentlig hvis de skisserte endringene ovenfor gjennomføres. Men rådmannen ønsker å skjerme den direkte undervisningen ved skolene i størst mulig grad, og anbefaler derfor at tiltakene skissert ovenfor gjennomføres fra skoleåret 2016/2017 som en del av innsparingen som skolen skal foreta på ca. kr 2,1 mill., vil da utgiftsreduksjoner SFO og inntektsøkninger SFO utgjøre kr 800.000,-.

3. Oppsummering

Oppsummert er det foreslått følgende endringer i budsjett 2016 etter formannskapetets behandling 23.09:

Budsjettbehandling 23.9	3 096 000
Endringer som følge av statsbudsjettet:	
Foreløpig ny skatt og ramme	3 715 000
Uttrekk skatteoppkreveren til staten fra 1/6-2016	-958 000
Endrede forutsetninger for lønn og pris	-2 089 000
Reduksjon lønnsnett	-1 026 000
Økt innslagspunkt ressurskrevende	100 000
Innlemming av KAD-tilskudd	1 550 000
Ny time naturfag 5. -7. trinn	40 000
Utfordring etter statsbudsjettet:	4 428 000
Endringer etter innspill fra enhetene:	
Økt husleie	130 000
Drift av Vannområdet Randsfjorden	57 000
Redusert foreldrebetaling barnehage	350 000
Utfordring	4 965 000
Endringer etter bestillinger fra formannskapet:	
OR ikke innsparing pga. sammenslåing	1 060 000
SPK sats 11,15 % ikke 11,55 %	-185 000
KLP sats 17 % ikke 17,5 %	-1 400 000
Lavere rente innlån	-2 000 000
Lavere rente bankinnskudd	700 000
Usaldert innsparingskravet fra 2015	420 000
Utfordring:	3 560 000
Rådmannens forslag til saldering:	
Sentraladministrasjonen	-1 000 000

Familie og helse	-500 000
Teknisk drift og eiendom	-500 000
Omsorg og rehabilitering	-500 000
Reduksjon/inntektsøkning skole/SFO	-1 060 000
Utfordring:	0

Med dette har rådmannen lagt frem en saldering som er innenfor inntektene som kommunebidraget viser, med samlet ramme til fordeling på kr 371.605.000,-.

4. Forslag til investeringsbudsjett for 2016

Følgende endringer er lagt inn i investeringsbudsjettet for 2016 etter det forslaget som ble vedtatt på Handlingsplanseminaret i juni:

1. Bevilgningen til egenkapitalinnskuddet i KLP er økt fra kr 1,5 mill. til kr 1,75 mill.

Økte krav til soliditetskapital medførte behov for økt kapitaltilførsel fra 2015. For 2016 vil egenkapitaltilskuddet derfor øke fra 0,30 til 0,35 prosent av premiereservene.

2. Trådløst nett Landmo kr 500.000,-.

Behovet for trådløst nett på Landmo-området øker i omfang, både i henhold til ansatte og pasienter. Det er etterspurt blant inneliggende pasienter. Med tanke på etablering av KAD som er tjeneste for alle aldersgrupper over 18 år og at korttid/rehabiliteringsplassene kan være av yngre innbyggere betyr det at nettverk blir etterspurt.

Enheten og fagleder IKT har diskutert flere mulige løsninger, og det er mange forhold som må undersøkes i henhold til bruk og kapasitet av nettverket før investeringskostnaden er kjent.

Kr 500.000,- er derfor et foreløpig anslag.

Foreløpig skisserte fordeler ved trådløst nettverk Landmo:

- Det er i dag et økende behov for nettilgang for informasjonsinnhenting – der og da i henhold til behandling. Ansatte har mulighet til rask informasjonsinnhenting og sikre rutiner og behandling.
- Pasienter og pårørende får tilgang til etterspurt nettverk og kommunikasjonsmuligheter.

3. Bevilgning til utredninger i forbindelse med en mulig bygging av flerbrukshall kr 250.000,-.

Det er behov for bevilgning i 2016 til gjennomføring av grunnundersøkelser/rapport og utredning om bruk av tre/passivhus/LCC-kalkyle (livskostnadskalkyle).

4. «Ta hjem» digitalisert gards- og bruksnr. arkiv fra høsten 2015 kr 500.000,-.

Det er ikke lenger aktuelt å investere i utstyr i eget hus til å drifte denne løsningen, da det foreløpig er vurdert som mest hensiktsmessig og økonomisk å kjøpe tjenesten.

Med disse endringene ser foreløpig forslag til investeringsbudsjett ut som følger:

Investeringsplan (i 1000 kr)	2016	2017	2018	2019
Egenkapitalinnskudd KLP	1750	1750	1750	1750
Utskifting av oppmålingsutstyr	350			
IKT-prosjekter 2015	500	500	500	500
Startlån - husbanklån	10 000	10 000	10 000	10 000
Utskifting av kjøretøy/varige driftsmidler ved TDE	700	700	700	700
Opprustings- og rehabiliteringsplan for kirke og eiendom	2 000	2 000	2 000	2 000
Sikring og ENØK-tiltak kirker	1000	1000	1000	1000
Asfaltering av skoleplassen TBUS	450			
Sentralt SD-anlegg - ENØK		500		
Utskifting av lift	700			
Opprustingsplan kommunale veger, ramme for delprosjekter	2 000	2 000	2 000	2 000
Utskifting liten planbil drift		800		
Velferdsteknologi	500	500		
Nytt ringesystem Landmo	1 000			
Planlegging/tiltak Lokverkstedet	1 000	1 700	1 500	
Feide	300			
Takoverbygg ved vognhallen	300			
Asfaltering av miljøgata		1 500		
Fortau Idrettsvegen	1 500			
Bil Tilrettelagte tjenester	?			
Investeringsmidler til stedsutvikling i Dokka etter områdereguleringsplan	?			
Investeringsmidler til boligutvikling i Dokka sentrum	?			
Flerbrukshall	250			
Friidrettsanlegg Dokka stadion	?			
Renovering Torpa barne- og ungdomsskole	?			
Trådløst nett Landmo-området		500		
Sum ordinære investeringstiltak:	24 050	22 950	19 450	17 950
Tiltak selvkostområde: (eks. mva)				
Fornyelse av VA-nettet (1% årlig)	4 200	4 400	4 600	4 800
Tilkobling abonnenter til eksisterende VA-nett	2 000	2 000	2 000	2 000
Prosjektering biologisk rensetrinn Dokka RA	250			
Biologisk rensetrinn Dokka RA	?	?		
Prosjektering høydebasseng inkl ny tilførselsledning	300			
Gjennomføring av tiltak høydebasseng		?	?	
Sum tiltak selvkostområde:	6 750	6 400	6 600	6 800
Sum finansieringsbehov:	30 800	29 350	26 050	24 750
Finansiering:				
Momskompensasjon	1 620	1 100	900	900
Overført fra drift	2 595	2 785	1 935	1 485
Bruk av lånemidler	26 585	25 465	23 215	22 365
Sum finansiering:	30 800	29 350	26 050	24 750

Vurdering:

Rådmannens vurdering:

Rådmannen legger med dette fram en oppdatert Handlingsplan, med en saldert økonomiplan-/årsbudsjett for 2016-2019.

Utfordringen på kr. 3,096 mill. etter formannskapetets møte den 23.9, økt til kr 3,56 mill., er redusert til 0,-. Dette som følge av endringer i statsbudsjettet, i bl.a. pensjonsutgifter og renter og som følge av ytterligere kutt i administrasjon og tjenester.

Rådmannen vil ikke legge skjul på at flere av kuttene innenfor administrasjonen og enhetene vil bli utfordrende, både å gjennomføre og å håndtere konsekvensene av. Dette er og blir et felles løft, der alle har måttet bidra etter evne, og der mulige økte inntekter også har vært vurdert.

Rådmannen legger til grunn at dette salderte budsjettet, inkludert de endrede forutsetninger og kutt, er realistisk for 2016.

Rammetilskuddet til kommunen er den viktigste enkeltinntektskilden. Statsbudsjettet som regjeringen presenterte 7. oktober er avhengig av støttepartiene KrF og Venstre for å bli vedtatt på Stortinget. Et budsjettforlik med støttepartiene vil kunne medføre endringer i overføringene til kommunen sammenlignet med det som nå foreligger. Det kan også komme endringer i arbeidsoppgaver og føringer som vil få økonomisk konsekvens som må kompenseres enhetene. Rådmannen har forsøkt å hensynta de økonomiske konsekvensene av statsbudsjettet som er kjent for rådmannen i skrivende stund. Statsbudsjettet er et omfattende dokument, og rådmannen ønsker derfor å presisere at etter hvert som man får lest mer og jobbet mer med Statsbudsjettet, så kan det bli behov for ytterligere økonomiske endringer. I forslaget til Handlings- og økonomiplan 2016-2019 som formannskapet vedtok i Handlingsplanseminaret at skulle være utgangspunktet som det skulle jobbes videre med, ligger det inne følgende målsetning:

Disposisjonsfondet skal trappes opp, og ved utgangen av økonomiplanperioden 2016-2019 skal det være minst 6 % av brutto driftsinntekter.

Delmål 1: Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter skal være 3 % i 2016.

I det budsjettforslaget som foreligger er det foreløpig beregnet at det mangler i størrelsesorden kr 5,3 mill. i avsetning til disposisjonsfond for å kunne oppfylle denne målsetningen for 2016. Med bakgrunn i de økonomiske utfordringene som forelå, har ikke rådmannen sett å kunne frigjøre midler i den størrelsesorden til å kunne øke avsetningen på kr 4,7 mill. opp til nivået som må til for å nå målsetningen. Dette betyr at målene i økonomiplanen om størrelsen på disposisjonsfondet ikke er oppfylt med gjeldene budsjettforslag for foreligger.

De mulige innsparingene ved en samlokalisering av hjemmetjenestene på Dokka og i Torpa var basert på forutsetninger som var på daværende tidspunkt. Nye og oppdaterte forutsetninger medførte at innsparingsmulighetene var endret. På tross av at ikke tiltaket ikke umiddelbart kan gi innsparinger knyttet til tjenesteyting av vedtakstimer, ønsker rådmannen at arbeidsgruppa jobber videre med sin utredning. En grundig og god prosess er viktig i dette arbeidet.

Rammetilskuddet kommunene mottar fra staten, er frie inntekter. Det vil si at kommunen selv avgjør hva midlene skal brukes til, og om man ønsker å følge opp de statlige ønskene

som sendes med. Hvert år sender staten med slike «signaler om ønsket styrking av ulike tjenester». For 2016 gjelder dette blant annet rus/psykisk helse, helsestasjonen og skolehelsetjenesten. Rådmannen viser imidlertid til den styrkingen Nordre Land tidligere har gjort av disse tjenesteområdene. Nordre Land kommune har derfor ikke behov for en ytterligere satsning på disse områdene for å kunne tilby den kvaliteten på tjenesten som det fra statlig hold er lagt opp til i opptrappingen.

Økningen i frie inntekter som følge av økt utdanning for deltidsbrannpersonell, vurderer også rådmannen at skal inngå som en del av kommunens inntekter og ikke gi en økning i rammen til Teknisk drift og eiendom. Eventuell økt kursvirksomhet må dekkes innenfor eksisterende rammer til brannvesenet.

Sentraladministrasjonen har i budsjett for 2016 tatt store reduksjoner, inkludert reduksjon i stillinger. Fremtidige reduksjoner her vil måtte bli i form av færre stillinger.

Innen enheten Familie og helse er det en prosess gående med driftsgjennomgang. Rådmannen vurderer foreløpig at en driftsgjennomgang vil kunne avdekke innsparingsmuligheter. Det er lite tenkelig at avdekkede innsparingsmuligheter vil kunne gjennomføres uten at tjenesteytingen vil bli påvirket, men rådmannen anser at innsparinger kan foretas uten vesentlige konsekvenser. Med bakgrunn i den økonomiske situasjonen i 2016 anbefaler derfor rådmannen at det legges inn en reduksjon i rammen til Familie og helse på kr 500.000,- som følge av innsparingsmuligheter som blir kartlagt i virksomhetsgjennomgangen.

Teknisk drift og eiendom skisserer at en ytterligere reduksjon i rammen er vanskelig, og at det vil gå ut over enhetens evne til å yte sine tjenester. I Statsbudsjettet for 2016 har regjeringen lansert en tiltakspakke til kommunene som er øremerket vedlikehold. For Nordre Land kommune er dette beregnet til kr 647.000,- i dokumenter som er presentert sammen med Statsbudsjettet. Rådmannen ønsker sammen med enhetsleder for Teknisk drift og eiendom å se på muligheten til å benytte denne pakken inn på områdene som enhetsleder har skissert at reduksjonene for 2016 vil måtte tas. På den måten vil konsekvensene ikke bli så store for neste år. Tiltakspakken er skissert å være et ettårig løft, og rådmannen ønsker derfor at enheten jobber med en varig løsning på kuttet på kr 500.000,- til budsjett 2017.

Rådmannen mener det er naturlig at man vurderer å redusere eller fjerne den kommunale støtten til private veier og gjeninnføre halleie til lag og foreninger i kommunen.

Reduksjonen på ytterligere kr 500.000,- i enheten Omsorg og rehabilitering må sees i sammenheng med effektiviseringskravet som allerede ligger på enheten på kr 938.000,-. Et eventuelt innsparingspotensial knyttet samlokalisering er noe rådmannen ikke ønsker å forskuttere på dette stadiet i utredningsarbeidet, da det er viktig at arbeidsgruppen får jobbet med alle sidene ved en eventuell endring uten fokus på innsparinger for 2016. Men med bakgrunn i den økonomiske utfordringen anbefaler rådmannen at enhetens rammer reduseres med ytterligere kr 500.000,-, og at konsekvensen av reduksjonen vil måtte kommuniseres på et senere tidspunkt når man ser hvilke muligheter som foreligger. Rådmannen anbefaler ikke en reduksjon i antall sykehjemsplasser, men at reduksjonen vil måtte tas innen hjemmetjenestene. Det vil være et behov for at rådmannen legger frem en sak om kriterier for tildeling av bl.a. hjemmetjenester.

Skole har vært et satsningsområde i Nordre Land gjennom flere år. Kompetanseheving for lærerne, sosialfaglige veiledere i skolene og siste satsningsområde med IKT-plan i skolen er eksempler på politiske satsninger innen grunnskolen de siste årene. Rådmannen vil også peke på at skolene i stor grad har vært skjermet for de store kuttene de siste årene. I fjorårets budsjett ble skolene godt kompensert for nye behov, i tillegg til midler til satsninger innen regning og ressurser til tilrettelegging.

Rådmannen ser at en rammereduksjon i den størrelsesorden som ligger i forslaget så langt kan ha konsekvenser for antallet delingstimer og lærertetthet (jf. vedlegget for skolene til saken den 23.09). Rådmannen ser likevel ingen mulighet for å skjerme skolene for dette kuttet, da den økonomiske utfordringen er så stor og konsekvensen er at andre tjenester må ta en større byrde. Rådmannen vil igjen se på den etablerte budsjettfordelingsmodell for skolene og om den gir muligheter for å hente ut en effektivisering på den/de skoler som har et potensiale. Utfordringene for skolene sammen blir å følge opp dette i praksis med sikte på å skjerme den direkte undervisningen i størst mulig grad.

Enhetene skal legge detaljbudsjettet med bakgrunn i de nettorammene som vedtas.

Rådmannen tar forbehold om at detaljbudsjettering kan gi enkelte enheter ekstraordinære utfordringer, spesielt ved budsjettering av lønn.

Det er i forbindelse med framlagte budsjettforslag tatt forutsetninger om salg av konsesjonskraft til en pris av 25 øre/kWh. Kraftmarkedet varierer og salg til fastpris nå ligger noe lavere enn dette. Rådmannen tar derfor forbehold om budsjettert nivå av konsesjonskraftsalget.

Rådmannen anbefaler at økningen i bevilgningen til egenkapitalinnskudd KLP økes og at det legges inn bevilgning til nødvendige utredninger i forbindelse med en eventuell bygging av en flerbrukshall i Torpa.

Når det gjelder etableringen av et trådløst nett på Landmo-området ser rådmannen at det i dagens teknologiske samfunn er behov for trådløst nett. Men rådmannen ønsker at IKT og Omsorg og rehabilitering kjører et forprosjekt på dette, for å kartlegge behovet og hva det skal brukes til bedre. På denne måte vil man kunne få en løsning bedre rustet for fremtiden og en bedre kalkyle på investeringsprosjektet. Rådmannen anbefaler derfor at det legges inn en foreløpig bevilgning på kr 500.000,- i 2017, og at det gjøres et forprosjekt som er ferdig til budsjettprosessen for 2017 starter opp.

Når det gjelder friidrettsanlegg Dokka Stadion, vises til kommunestyrets vedtak i sak 53/15 hvor vedtaket lyder: «Rehabiliteringen av friidrettsanlegget vurderes i forbindelse med Handlings- og økonomiplan for perioden 2016-2019. Rådmannen opprettholder sin vurdering fra sak 53/15 om at dersom kommunestyret prioriterer andre store investeringer taler det for at investeringer i et friidrettsanlegg utsettes eller eventuelt skrinlegges.

Vedlagte forslaget til betalingssetser er foreløpig forslag til satser. Betalingssetsene innen selvkostområdene er en utfordring å beregne, da grunnlaget fortsatt er usikkert siden regnskapet for inneværende år ikke er klart for i februar måned, lenge etter at satsene er vedtatt.

Innenfor gebyrområdene til Plan og næring har det skjedd vesentlige endringer. Dette er forøkt hensyntatt i de nye gebyrene.

Rådmannen vil sammen med enhetene gå igjennom gebyrene igjen frem mot budsjettforslaget som formannskapet skal legge ut til offentlig ettersyn.

Administrasjonens innstilling:

Rådmannen vil råde formannskapet til å fatte slikt vedtak:

1. Vedlagt utkast til Handlings- og økonomiplan med slike rammer vedtas:

	Rammer 2016
11 Politisk styring	3 971 000
11	
8 Tilleggsbevilgninger	350 000
11	
9 Sentral lønnsavsetning	4 319 000
12 Sentraladministrasjon	31 616 000
17 Næring	-9 974 000
18 Kirkelige formål	5 742 000
Overført kirkelig fellesråd	
19 Pensjonsforhold	
Skolene samlet	57 181 000
22	
1 Dokka barneskole	
22 Torpa barne- og	
2 ungdomsskole	
22	
3 Dokka ungdomsskole	
22	
4 Nordre Land læringscenter	672 000
22	
5 Skoleskyss	3 289 000
23	
3 Torpa barnehage	9 732 000
23	
4 Dokka barnehage	20 169 000
23	
6 Nordsinni barnehage	5 511 000
Generell barnehage- og	
24 skoleadm	2 291 000
29 Kulturskole	2 529 000
31 NAV/sosialtjenesten	8 283 000
33 Familie og Helse	40 147 000
35 Tilrettelagte tjenester	41 628 000
36 Omsorg og rehabilitering	91 613 000
39 Samhandlingsreformen	510 000
44 Teknisk drift og eiendom	44 047 000
45 TDE Selvkost VARF	-5 420 000
51 Kultur	7 775 000
71 Plan og næring	5 424 000

2. Gebyrregulativet vedtas.

3. Organisasjonsgjennomgangen gjennomføres. En fremdrift for organisasjonsgjennomgang legges frem til politisk behandling i februar.
4. Tildelingskriterier herunder hjemmetjenester vurderes. Det legges frem en egen sak til politisk behandling i april.
5. Følgende investeringsbudsjett vedtas:

Investeringsplan (i 1000 kr)	2016	2017	2018	2019
Egenkapitalinnskudd KLP	1750	1750	1750	1750
Utskifting av oppmålingsutstyr	350			
IKT-prosjekter 2015	500	500	500	500
Startlån - husbanklån	10 000	10 000	10 000	10 000
Utskifting av kjøretøy/varige driftsmidler ved TDE	700	700	700	700
Opprustings- og rehabiliteringsplan for kirke og eiendom	2 000	2 000	2 000	2 000
Sikring og ENØK-tiltak kirker	1000	1000	1000	1000
Asfaltering av skoleplassen TBUS	450			
Sentralt SD-anlegg - ENØK		500		
Utskifting av lift	700			
Opprustingsplan kommunale veger, ramme for delprosjekter	2 000	2 000	2 000	2 000
Utskifting liten planbil drift		800		
Velferdsteknologi	500	500		
Nytt ringesystem Landmo	1 000			
Planlegging/tiltak Lokverkstedet	1 000	1 700	1 500	
Feide	300			
Takoverbygg ved vognhallen	300			
Asfaltering av miljøgata		1 500		
Fortau Idrettsvegen	1 500			
Bil Tilrettelagte tjenester	?			
Investeringsmidler til stedsutvikling i Dokka etter områdereguleringsplan	?			
Investeringsmidler til boligutvikling i Dokka sentrum	?			
Flerbrukshall	250			
Friidrettsanlegg Dokka stadion	?			
Renovering Torpa barne- og ungdomsskole	?			
Trådløst nett Landmo-området		500		
Sum ordinære investeringstiltak:	24 050	22 950	19 450	17 950
Tiltak selvkostområde: (eks. mva)				
Fornyelse av VA-nettet (1% årlig)	4 200	4 400	4 600	4 800
Tilkobling abonnenter til eksisterende VA-nett	2 000	2 000	2 000	2 000
Prosjektering biologisk rensetrinn Dokka RA	250			
Biologisk rensetrinn Dokka RA	?	?		
Prosjektering høydebasseng inkl ny tilførselsledning	300			
Gjennomføring av tiltak høydebasseng		?	?	

Sum tiltak selvkostområde:	6 750	6 400	6 600	6 800
Sum finansieringsbehov:	30 800	29 350	26 050	24 750
Finansiering:				
Momskompensasjon	1 620	1 100	900	900
Overført fra drift	2 595	2 785	1 935	1 485
Bruk av lånemidler	26 585	25 465	23 215	22 365
Sum finansiering:	30 800	29 350	26 050	24 750

NORDRE LAND KOMMUNE, den 16. OKTOBER 2015

Jarle Snekkestad
rådmann

Henriette Hovdelien